

ISUS NAVIJEŠTA I BRANI SVOJE EVANĐELJE

Michael Krämer

U pethodnom članku /2/ bilo je govora o Isusovom objavljivanju kraljevstva Božjeg. Sada slijedi prikaz Isusovog nastojanja oko učvršćivanja vjere svojih slušatelja u njegovu Vijest te o Isusovu lomu sa službenim vjerskim vođama naroda.

4. ČOVJEK NIJE U STANJU VLASTITIM SNAGAMA PRIHVATITI ISUSOVO EVANĐELJE

Isus nije svjestan da prihvaćanje Njegove Blagovijesti zahtijeva kod slušatelja izvanrednu snagu vjere.

4.1. KRALJEVSTVO JE BOŽJE BLAGO KOJE SE NE PREPOZNAJE ONAKO USPUT

Želeći upozoriti svoje slušatelje na to da je kraljevstvo Božje blago čija vrijednost nije svakome očita, već je treba najprije otkriti kako bi ga čovjek mogao prihvatiti, Isus im ispriopvjeđi dvije usporedbe:

”S kraljevstvom je nebeskim kao s blagom što sakriveno leži u polju. Kad ga netko pronade, sakrije ga te, pun radosti, ode da proda

sve što ima i kupi ono polje.”

”Nadalje: s kraljevstvom je nebeskim kao s trgovcem koji traži skupocjeno biserje i kad se namjeri na dragocjen biser, ode da proda sve što ima i kupi ga” /Mt 13, 44–46/.

Isus, dakle, priznaje svojim slušateljima da, doduše, traže kraljevstvo Božje, ali u onome što im on u svojim propovijedima nudi ne prepoznaju to kraljevstvo, ne prepoznaju dragocjenost toga što im on nudi. Zato se pokazuju nemarni i ne nastoje da ga prihvate.

Istodobno ove prispodobe naznačuju da se to blago može steći samo žrtvujući svoj dosadašnji imetak. To znači da onaj tko želi prihvatiti Isusovo Evanđelje mora biti spreman platiti kao cijenu svoju dosadašnju vjersku praksu. Što to znači najbolje izražava apostol Pavao u Poslanici Filipljanima: ”Ako tko drugi /tj. Židovi/ misli da ima razloga u tijelo se uzdati, ja ih imam još više: obrezan osmi dan, iz roda Izraelova, iz plemena Benjaminova, Hebrej od Hebreja; po Zakonu farizej; po revnosti progornitelj Crkve; po pravednosti koja dolazi od Zakona, besprijekoran. Ali sve što mi je bilo vrijedno, izgubilo je u mojoj cijeni vrijednost za me zbog Krista. Štoviše, sve sada gubi u mojoj cijeni svoju vrijednost zbog navjeće prednosti:

spoznaje Krista Isusa, moga Gospodina. Radi njega sam sve žrtvovao, i sve smatram blatom, da Krista dobijem i da budem u njemu, ne pravednošću koja bi bila moja – onom koja dolazi od Zakona – nego onom koja se dobiva po vjeri u Krista...” /3, 4–9/.

4.2. ISUS OPOMINJE SVOJE SLUŠATELJE DA NJEGOVO EVANĐELJE NE UZMU OLAKO

Nije svejedno otkrije li tko ili ne otkrije dragocjeno blago nebeskog kraljevstva što ga Isus propovijeda. O tome ovisi njegov opstanak:

”Tko ima /vjeru u Isusa/ dat će mu se još, te će obilovati; a tko nema, oduzet će mu se i ono što ima” /tj. izgubit će i ovo što ima, jer Stari zavjet sada gubi svoju ulogu, svoju vrijednost/ (Mt 13, 12; Mk 4,25; Lk 9,18).

”Trudite se... da uđete na uska vrata, jer će mnogi kaŕem vam, traŕiti da uđu, ali neće moći. Ćim ustane domaćin i zatvori vrata, vi ćete, ostanete li vani, početi kucati na vrata i govoriti: ‘Gospodine, otvori nam!’. A on će vam odgovoriti: ‘Ne znam odakle ste!’ Tada ćete početi govoriti: ‘Jeli smo i pili s tobom, a ti si učio po našim ulicama’. Ali će vam on odvratiti: ‘Ne znam odakle ste? Odstupite od mene svi zlotvori!’ Ondje će nastati plač i škrgut zuba kad vidite Abrahama, Izaka, Jakova i sve proroke u kraljevstvu Boŕjem, a same sebe vani izbačene. Doći će od istoka i zapada, sa sjevera i juga i sjest će za stol u kraljevstvu Boŕjem. Tako: ima posljednjih koji će biti prvi, a prvih koji će biti posljednji” /Lk 13, 24–30/.

Œeni koja naziva majku njegovu blaženom, Isus odgovori: ”Još više blago onima koji slušaju riječ Boŕju i drŕe je” /Lk 11, 28/.

Onoga koji mu donese vijest da su došli njegova majka i rodbina, te ŕele da ga vide, upita: ”Tko je moja majka i moja braća? Tada pogleda naokolo, one što su sjedili u krugu oko njega, te reče: ‘Evo moje majke i moje braće. Jer tko god vrši volju Boŕju /tj. tko se trudi oko vjere u Evanđelje/, taj mi je brat, sestra i majka” /Mk 3, 33–35; Mt 12, 46–50; Lk 8,19–21/.

Zato je zapovijed ovog časa: biti razborit i prihvaćajući Evanđelje osigurati svoju budućnost. To Isus razjašnjuje svojim slušateljima lijepom prispodobom:

”Svatko tko sluša ove moje riječi i izvršava ih može se usporediti s mudrim čovjekom koji svoju kuću sagradi na litici. Udari pljusak, navalije potoci, dunuše vjetrovi i jurnuše na kuću, ali se ona ne sruši, jer je sagrađena na litici. Naprotiv, svatko tko sluša ove moje riječi, a ne izvršava ih, može se usporediti s ludim čovjekom koji svoju kuću sagradi na pijesku. Udari pljusak, navalije potoci, dunuše vjetrovi i nasnuše na tu kuću i ona se sruši. I velika bijaše njezina ruševina” /Mt 7,24–27; Lk 6,47–49/.

4.3. DO VJERE ĆE DOĆI SAMO TAKVI KOJI SE BEZ PREDRASUDA SUOĆE S EVANĐELJEM

Isusovo Evanđelje ima u usporedbi s onim što je narod očekivao od Mesije i od mesijanskog kraljevstva toliko neočekivanog i izazovnog, da će samo onaj ostati nesablaŕnjen koji mu pride bez predrasuda. Slušatelj mora posjedovati neopterećen mentalitet djeteta, da mu Isus i njegovo Evanđelje ne budu na sablaŕzan. To Isus dobro zna. Zato i opominje:

”Zaista, kaŕem vam, tko ne primi kraljevstva Boŕjega kao malo dijete, taj sigurno neće ući u nj” /Mk 10, 15; Lk 18, 17/.

”Zaista, kaŕem vam, ako ponovo ne postanete kao mala djeca, sigurno nećete ući u kraljevstvo nebesko” /Mt 18,3; vidi i Mt 11, 25 par./.

Predrasude mute vid za Evanđelje. Izvor predrasuda su tradicionalni teološki vidovi. Njima mjeriti Isusovo Evanđelje – to vodi do fatalnog nesporazuma. U tome se sastoji sljepoća farizeja. S oštrom ironijom utvrđuje Isus da svjetlo njegova Evanđelja proizvodi kod farizeja, koji mu prilaze puni predrasuda, zaslijepjenost. Slijepac od rođenja Isusovim je čudotvornim djelom progledao. A zbog tog istog čuđa farizeji su Isusa osudili kao bezboŕnika /vidi Iv 9,1–41/. Zato Isus pun gorčine konsta-

tira: "Ja sam došao na svijet da slijepi progledaju a koji vide da oslijepe /Iv 9,39/. Zbog predrasuda farizeji krivo tumače izvor Isusove čudotvorne snage, zato ih on oštro kara:

"Kad vidite oblak da se diže na zapadu, odmah kažete: 'Dolazi kiša', i bude tako. Kad vidite da puše južnjak, kažete: 'Bit će sparina, i bude. Licemjeri! Znae prosuditi izgled neba i zemlje. Kako onda ne prosudite ovo vrijeme? Zašto i sami od sebe ne sudite što je pravo?" /Lk 12, 54–57/. Ovamo pripada ona inače zagonetna Isusova izreka o svijetiljci koja namjesto svjetla širi tamu:

"Oko je svjetiljka tijelu. Zato, bude li ti oko zdravo, čitavo će ti tijelo biti u svjetlu. Ali ako ti je oko bolesno, čitavo će ti tijelo biti u tami. Postane li tamom svjetlost koja je u tebi, kolika li će biti tama?" /Mt 6,22; Lk 11, 34–36/. Zasljepljeno je oko kojim farizeji gledaju Isusa; ono je svjetiljka koja širi tamu, tj. povećava nerazumijevanje za Isusa i njegovo Evanđelje. Ova slikovita Isusova riječ bazira se na primitivnom iskustvu koje svatko može isprobati ako otvori ili zatvori oči: odmah čitavo njegovo tijelo osjeća kao da je uronjeno u svjetlo ili mrak.

4.4. VJEROVATI U EVANĐELJE JE BOŽJI DAR I SAMO ONAJ KOJI S OVIM DAROM SURADUJE NALAZI PUT DO VJERE U EVANĐELJE

Židovima koji su protestirali protiv Isusovih riječi o kruhu s neba on odgovori:

"Ne mrmljajte međusobno!... Nitko ne može doći k meni ako ga ne privuče Otac koji me posla" /Iv 6,43/.

Petru koji ga ispovjedi Mesijom, Sinom Božjim, Isus odgovori: "Blago tebi, Šimune, sine Jonin, jer ti to ne objavi tijelo i krv, nego Otac moj nebeski!" /Mt 16,17/.

U oštroj raspravi sa Židovima, koju čitamo u osmom poglavlju Ivanovog Evanđelja, Isus predbacuje svojim sugovornicima:

"Kad bi Bog bio vaš otac, mene biste ljubili, jer sam od Boga izišao i došao. Nisam došao sam od sebe, već me on poslao. Zašto ne ra-

zumijete govora moga? Jer niste kadri slušati moju riječ. Vi imate đavla za oca... Ako vam objavljujem istinu, zašto mi ne vjerujete? Tko je od Boga, prihvaća riječi Božje. Vi ih zato ne prihvaćate, jer niste od Boga" /VV 42–44.46 s./.

Samo onaj kome Otac daje Duha, može razumjeti i prigrliti Evanđelje. Stoga Isus poziva učenike da mole Oca za dar Duha: "Molite i dat će vam se! Tražite i naći ćete! Kucajte i otvorit će vam se! Jer svaki koji moli, prima; tko traži nalazi i tko kuca otvara mu se" /Mt 7,7; Lk 11,9/.

Ako usprkos očiglednim molitvama taj dar još nisu primili, onda nije kriv Otac koji dar uskraćuje, već oni koji, doduše, taj dar traže od Oca, ali ga ne uspijevaju prepoznati. Stalno ga zamjenjuju nečim što je za njih štetno. To im Isus tumači lijepom prisporobom:

"Ima li tko među vama da bi svome sinu, ako bi ga zamolio kruha, pružio kamen? Ili ako bi ga zamolio ribu, pružio mu zmiju? Dakle: ako vi, premda ste zli, znate davati svojoj djeci dobre darove, koliko će više Otac vaš nebeski dati dobra onima koji ga mole" /Mt 7,9–11; Lk 11, 11–13/.

I u Očenašu uči ih da imaju povjerenja u Oca, da se povjere njegovoj volji i njegovim planovima, a da se odreknu vlastitih planova i očekivanja u vezi s Božjim kraljevstvom: "Oče naš, koji jesi na nebesima! Sveti se ime tvoje! Dođi kraljevstvo tvoje! Budi volja tvoja kako na nebu tako i na zemlji" /Mt 6,9 s/.

5. RASKID SA SLUŽBENIM VJERSKIM VOĐAMA NARODA

Službeni predstavnici starozavjetnog Božjeg naroda došli su do raskida s Isusom iz dva razloga: 1. zbog razočaranja nad Isusom i njegovim mesijanskim kraljevstvom koje nije odgovaralo njihovim predodžbama o Mesiji i o mesijanskom kraljevstvu i 2. zbog sablazni nad autoritetom što ga je Isus u tumačenju volje Božje prisvajao sebi kao pravi od svog nebeskog Oca poslani sin. Taj autoritet smatrali su najvećom i najdr-

kijom hulom na Boga.

Bilo je riječi o tome kako je Isus oprezno i postupno razotkrivao tajnu svoje osobe i pravu narav Božjeg kraljevstva. Videći njegova čudesa i slušajući njegove općenite riječi o dolasku Božjeg kraljevstva, pohrlile su mu mase u velikom broju. Među njima, dakako, i pismoznanci, farizeji i svećenici. Ali čim je Isus jasno rekao što podrazumijeva pod Božjim kraljevstvom i kojim autoritetom on nastupa među njima, to su službeni vjerski predstavnici naroda sve više sumnjali da je njegova propovijed uistinu vijest od Boga. Kad su jasno shvatili što Isus naviješta kao Božje kraljevstvo i da o sebi ne tvrdi manje nego da je Božji sin poslan od Oca da narodu donese ovu objavu, došli su do zaključka: Še-nuo je pameću, opsjednut je od đavla i služi kao oruđe da narod Božji dovede do otpada od Boga i od djedovskih vjerskih predaja koje je Bog dao po Mojsiju njihovim ocima na gori Sinaju.

Sve je veći broj pismoznanaca i svećenika dolazilo do toga uvjerenja; na koncu skoro jednodušno. No pristaša koji su oklijevali i bili u nedoumici kao Nikodem /Iv 3,1–12; 7,50-52/, Josip iz Arimateje /Mt 27, 56/ i drugi čija nam imena nisu sačuvana, vjerojatno je bilo među njima sve do kraja.

Narod je u dvoumici prebacivan amo—tamo između Isusa i službenih vjerskih predstavnika. Zbog njegovih neviđenih čudesa i snažne riječi ipak mu se većim dijelom priklanja, no nakon njegova hapšenja, razočaran, konačno ga napušta i prelazi na stranu njegovih protivnika vičući na Veliki petak: "Na križ s njim! Razapni ga!"

5.1. RAZOČARANJE NAD ISUSOM

5.1.1. Razočaranje nad Isusom kao Mesijom i nad njegovim Božjim kraljevstvom

Isus je kao očekivani Mesija sa svojim Evanđeljem o dolasku Božjeg kraljevstva donio narodu ogromno razočaranje. Namjesto ratobornog Pomazanika—Kralja koji će snagom danom

mu od Boga sebi podvrći cijeli svijet, stoji pred njim blagi Sluga Božji, koji "zgažene trske ne lomi ni tinjajućeg stijenja ne gasi" /Mt 12,20/. Neko vrijeme su to podnosili uvjereni da se on samo privremeno prikriva kako bi se jednog dana u svoj svojoj snazi i slavi razotkrio. Trag takvog mišljenja naroda nalazimo kod Ivana: "Isus je hodao u hramu po Salomonovu trijemu. Tada ga opkoliše Židovi te mu rekoše: Dokle ćeš nas držati u neizvjesnosti? Ako si zbilja ti Mesija, reci nam otvoreno!" /Iv 10, 23 s/. Ali kad usprkos svemu inzistiranju Isus nije u tom pravcu ništa poduzimao, raslo je razočarenje i povećavala se sumnja.

Namjesto slavnog kraljevstva Božjeg koje bi konačno donijelo mir na ovu zemlju, jer bi iz njega bili istrijebljeni svi zločinci i bezbožnici, kraljevstva u kojem bi pravednici služili Bogu po zakonu Božjem i uživali kao Božji blagoslov obilje svih duhovnih i materijalnih dobara, Isus donosi vijest o Božjem kraljevstvu koje na neupadljiv način počinje rasti u srcima ljudi koji u njega vjeruju. I dalje moraju podnositi tlačenje od grešnika u vlastitom narodu i od rimskih okupatora. Zar je to Mesija i njegovo kraljevstvo? Ivan Krstitelj ga je sasvim drugačije naviještao: "Već je položena sjekira na korijen stablima: svako će stablo koje ne daje dobroga roda biti posječeno i bačeno u oganj." "Ja vas krstim vodom u znak obraćenja, ali onaj koji dolazi poslije mene jači je od mene. Ja nisam dostojan skinuti mu obuću. On će vas krstiti Duhom Svetim i ognjem. On drži u ruci vijaču i očistit će svoje gumno; skupit će svoju pšenicu u žitnicu, a pljevu će sažeći ognjem neugasivim" /Mt 3,10–12/.

Od svega toga nije se dogodilo ništa. Namjesto toga vidjeli su Isusa koji se zauzima za grešnike kako bi ih obratio. Razočarenje je bilo toliko da je čak i preteča Isusov postao nesiguran, te posla dva svoja učenika k Isusu da traže objašnjenje. Pitali su ga: "Jesi li ti onaj koji ima doći, ili da drugoga čekamo?" Isus im odgovori: "Idite i javite Ivanu što čujete i vidite! Slijepi progledavaju, hromi hodaju, gubavi se čiste, gluhi čuju, mrtvi ustaju, siromasima se propovijeda Radosna vijest. Blago onomu tko se nada mnom ne sablazni!" /Mt 11, 2–6/.

5.1.2. Sumnja u Mesiju iz Nazareta rođenog od djevice

U ono vrijeme kad je nastupio Isus, predodžbe o Mesiji bile su raznolike i međusobno neuskладene. Ipak je bilo opće poznato i očekivalo se: 1. da je Mesija potomak kralja Davida, te da dolazi iz mjesta Betlehema. To očekivanje oslanjalo se prije svega na proroka Natana /2 Sam 7,1–7/ i Miheja /5, 1–5/, a bila je to i tradicija stara nekoliko stotina godina. Na Isusovo pitanje upućeno farizejima: "Što mislite o Kristu? Čiji je on sin?" ovi mu bez oklijevanja odgovore: "Davidov" /Mt 22, 42; Mk 12, 35–37; Lk 20, 41–44/. Na Herodovo pitanje gdje se ima roditi Mesija, svećenici odgovaraju: "U Betlehemu, u Judeji" /Mt 2, 5/. 2. Očekivalo se da se Mesija pojavi iznenada kao odrastao čovjek kojemu se ne bi znalo za obitelj. Proturječnost u oba nazora nadvladana je tako što se mislilo da će Mesija nakon svoga rođenja u kući Davidovoj biti od Boga skriven kako bi se kasnije pojavio kao odrastao čovjek. Gdje će za to vrijeme biti skriven, o tome je postojalo više spekulacija. Jedni mišljahu da će biti uzet na nebo, drugi u zemaljski raj, a treći na neko skriveno mjesto u pustinji /vidi o tome Strach–Billerbeck, II. str. 488 s/.

Činjenica da je Isus javno uzrastao u Nazaretu morala je kod svih onih koji su za to znali pobuditi sumnju da li on uopće može biti Mesija. Takvu sumnju izražava puk prema Ivanovu evanđelju: "Jedni su od naroda, kada čuše te riječi (Isusove), govorili: 'Ovaj je zbilja Prorok'. 'Ovo je Mesija', govorili su drugi. 'Zar iz Galileje dolazi Mesija?' – pitali su treći. Zar ne kaže Pismo da Mesija dolazi iz potomstva Davidova, iz mjesta Betlehema, jer je ondje živio David?' Tako nastade podijeljenost u narodu zbog njega" /Iv 7,40–43/.

Isti taj prigovor mora čuti Filip od svog prijatelja Natanaela kad mu je rekao: "Našli smo onoga o kome je Mojsije pisao u Zakonu i Proroci također /tj. Mesiju/! To je Isus, sin Josipa iz Nazareta." Na to će mu Natanael: "Iz Nazareta može li što dobro stići?" /Iv 1, 45s/.

Nikodemu, koji se u sinedriju bojažljivo usudio uzeti Isusa u obranu, začepiše usta riječima:

"Zar si i ti iz Galileje? Ispitaj pa ćeš vidjeti da iz Galileje ne ustaje nikakav prorok" /Iv 7,52/.

Sam Isus se protiv toga prigovora ne brani nekim dokazom iz Sv. pisma, već se poziva samo na činjenicu svoga poslanja: "Mene poznajete i znate odakle sam: nisam došao sam od sebe, nego postoji Istiniti koji me posla, a vi ga ne poznajete. Ja ga poznajem, jer dolazim od njega, i on me poslao" /Iv 7, 28 s/.

Izgleda da je kršćanska zajednica uskoro našla i dokaz iz Sv. pisma u Isusovu obranu. Kako su se branili protiv toga prigovora lijepo vidimo iz tzv. Evanđelja djetinjstva po Mateju. Tamo piše kako je Isus doista bio rođen u Betlehemu, ali su zatim Josip i Marija po naređenju Božjem bježali s njime u Egipat, da bi se iz Egipta opet po naredbi Božjoj vratili u Izrael te se nastanili ne u Betlehemu, kako je Josip namjeravao, već po naredbi Božjoj u Nazaretu. A to se – kaže evanđelist – sve tako dogodilo da bi se ispunila razna proročanstva među kojima i ono da će se zvati "Nazarećanin" /vidi Mt 2,1–23/. Kršćanima koji su vjerovali u Isusa kao Mesiju prigovor sa strane Židova zvučio je otprilike ovako: "Ala ste vi glupi da vjerujete u nekoga koji dolazi iz Nazareta kao Mesija, a ne znate ni toliko da iz Nazareta Mesija uopće ne može doći. Mesija iz Nazareta – to je apsurd!" A kršćani im onim događajima iz Isusovog djetinjstva odgovaraju: "Mesija iz Nazareta nije nipošto apsurd, već izričita volja Božja. A to je moralo biti tako da bi se na njemu ispunila izvjesna proročanstva."

Za one koji su znali za Isusovo rođenje od majke djevice – to znači za Židove kršćane, jer općenito se u javnosti Josipa smatralo Isusovim ocem /vidi Lk 3,23/ – nastala je dodatna poteškoća s Isusovim potomstvom od kralja Davida. U Evanđeljima se na dva mjesta čita rodoslovlje Isusovo /Mt 1.1–17 i Lk 3,23–38/. U oba rodoslovlja Isusovo se potomstvo izvodi iz pokoljenja Josipa, a ne Marije, njegove majke. Moglo se postaviti pitanje: Nosi li Isus s potpunim pravom to rodoslovlje kad mu Josip nije otac? Nije li Isus više ili manje slučajno, ili voljom Josipa koji ga je usvojio, došao do Davidova potomstva? Na ovo goruće pitanje odgovara prvo poglavlje Matejevog evanđelja.

Najprije evanđelist pokazuje kako se kreće Isusovo rodoslovlje po glavnoj liniji od Abrahama, praoca Božjeg naroda, preko kralja Davida do Isusa, tako da je on sin i baštinik Davidov i Abrahamov /1,1–16/. Zatim evanđelist upozorava čitaoca kako se to rodoslovlje dijeli u tri razdoblja od po četrnaest pokoljenja i da se svako od tih razdoblja poklapa s jednim od tri razdoblja povijesti naroda Božjega: od Abrahama do Davida, od Davida do babilonskog sužanjstva, od babilonskog sužanjstva do Mesije. Očito, dakle, znak da je Isus vrhunac i kruna te povijesti. Slaba točka u tome dokazu je što Josip nije Isusov prirodni otac. Ali to ne znači da Isus ima sumnjivo pravo na tu Davidovu liniju. Stoga u nastavku stoji kako djevičanski začeti Isus nije slučajno došao u rodoslovlje Josipovo, već po naredbi Božjoj. Saznavši za trudnoću svoje zaručnice Marije Josip je htio raskinuti brak, ali Bog mu je preko anđela naredio neka uzme k sebi Mariju, svoju ženu, koja će roditi sina. Neka mu dade značajno ime Isus, jer će on biti Spasitelj. Josip tako i učini /1, 18–25/. A sve se to dogodilo da bi se ispunilo proročanstvo Izaije /7, 14/: "Evo, djevica je trudna i rodit će sina i zvat će ga Emanuel, to jest: Bog s nama /Mt 1, 23/.

Zbog toga nitko nema pravo sumnjati u Isusovo pravo na Davidovo pokoljenje. To je kršćanima koji su vjerovali u Isusa bilo dovoljno. Kad se pročulo izvan kršćanskih krugova da Josip nije Isusov naravni otac, već da se govori o djevičanskom začecu njegove majke, počeli su se /nevjerni Židovi/ rugali i podmetati da je Isus vanbračni sin nekog rimskog vojnika kome su izmislili i ime Pondera.

5.2. SABLAZAN U ISUSOVU GOVORU I PONAŠANJU

Pismoznanci i farizeji razočarali su se, dakle, nad Isusom kao Mesijom i nad njegovim Evanđeljem o Božjem kraljevstvu. Ali za prekid s Isusom bila je odlučujuća činjenica da su se u mnogim njegovim riječima i ponašanju teško sablažnjavali.

5.2.1. Ne drži se predaja starih

Početak sablazni sastojao se u činjenici, da se Isus nije bojažljivo trudio da do u tančine izvršuje propise tradicija rabinskih škola, a to isto nije tražio ni od svojih učenika. Naročito je zapažen njegov stav prema postu, ritualnim pranjima i čistim i nečistim jelima.

Na prigovor: zašto njegovi učenici ne poste kao što to čine farizeji i učenici Ivana Krstitelja, Isus smjelo odgovara: "Mogu li tugovati svatovi dok je s njima zaručnik?" /Mt 9, 15/.

Farizeji ga napadaju: "Zašto tvoji učenici krše predaju starih? Ne peru ruke prije jela." Isus prelazi u protunapad: "A zašto vi kršite Božju zapovijed zbog svoje predaje?" I iznese im slučaj "korbana" /Mt 15, 4–6/ i doda: "Tako ukinuste zapovijed Božju zbog svoje predaje. Licemjeri! Lijepo je o vama prorokovao Izaija rekavši: 'Ovaj me narod štuje usnama, a srce mu je daleko od mene. Uzalud misli da me štuje dok naučava kao moju nauku zapovijedi ljudske' /Mt 15, 1–9; Mk 7,1–13/.

O čistom i nečistom ovako poučava narod: "Tada dozva narod k sebi te mu reče: 'Poslušajte i razumijte! Ne onečišćuje čovjeka ono što na usta ulazi, nego ono što iz usta izlazi.' Učenicima pak stvar nasamo ovako protumači: "Zar ne shvaćate da sve što ulazi u usta ide u trbuh i izbac se na određenom mjestu? Ali što izlazi iz usta, izlazi iz srca, to onečišćuje čovjeka. Jer iz srca dolaze zle misli, ubojstva, preljubi, bludnost, krađe, lažna svjedočanstva, psovke. To onečišćuje čovjeka. A jesti neopranim rukama ne onečišćuje čovjeka" /Mt 7,17–20; Mk 7, 14–23/.

Učenici mu rekoše: "Znaš li da se farizeji sablazniše kad čuše tu riječ? On odgovori: 'Iščupat će se svaka sadnica koju nije zasadio moj nebeski Otac. Pustite ih! To su slijepi vođe slijepaca" /Mt 7,13 s/.

Isus i neka tumačenja rabinskih škola o obvezi zavjeta žigoše kao luda: "Jao vama, slijepi vođe, koji tvrdite: 'Ako se tko zakune hramom, to ništa ne vrijedi; ako li se zakune hramskim zlatom, onda je obavezan! Lude i slijepci! Što je veće: zlato ili hram koji posvećuje

zlatu?' I opet: 'Ako se tko zakune žrtvenikom, to ništa ne vrijedi, a zakune li se žrtvenim darom, koji je na njemu, onda je obavezan!' Slijepci! Što je veće: žrtveni dar ili žrtvenik koji posvećuje žrtveni dar? Tko se zakune žrtvenikom, kune se njime i svime što je na njemu. Tko se zakune hramom, kune se njime i onim koji u njemu prebiva. Tko se zakune nebom, kune se Božjim prijestoljem i onim koji na njemu sjedi" /Mt 23, 16–22/.

5.2.2. Oskvrnjuje subotu

Zapovijed o svetkovanju subote bila je ne samo jedna od zapovijedi dekaloga već je važila kao znak saveza između Boga i naroda /vidi Ex 20, 10; 31, 12–17; 35, 1–3; Lev 23, 1–3; Dt 5, 12–15/. U skladu s važnošću te zapovijedi, rabini su do u tančine bili regulirali što se u subotu smije, a što ne smije raditi. Tih se propisa Isus često nije držao; djelomično stoga što ih je smatrao neopravdanim, djelomično stoga – kako je ranije bilo rečeno – jer mu je kršenje tih propisa omogućilo upozoriti slušatelje na svoj autoritet koji je nadilazio autoritet svakog proroka pa čak i autoritet Mojsija i samoga Mesije.

Čitamo u evanđeljima kako farizeji predbacuju Isusu što subotom ne brani svojim učenicima trgati i trljati klasje:

"Gledaj! Tvoji učenici čine što nije dopušteno činiti u subotu! On im odgovori: 'Zar niste čitali što učini David kad sa svojim pratiocima ogladnje? Kako uđe u kuću Božju te jede postavljene kruhove, koje nije bilo dopušteno jesti ni njemu ni njegovim pratiocima, već samo svećenicima? Ili, zar niste čitali u Zakonu da subotnjim danima svećenici u hramu krše subotu, pa su ipak bez krivnje? A ja vam kažem da je ovdje nešto veće od hrama! Da ste shvatili što znači riječ: 'Više volim milosrđe nego žrtvu', ne biste osudili ove nedužne. Sin je Čovječji uistinu gospodar subote" /Mt 12, 2–8; Mk 2,23–28; Lk 6, 1–5/.

Farizeji se naročito žestoko sablažnjuju nad njegovim ozdravljenjima subotom. Liječenje se smatralo nebitnim poslom i bilo je stoga

subotom zabranjeno. Znali su i rabini pravilo: "Nije čovjek stvoren zbog subote, nego subota zbog čovjeka" – koje je dozvoljavalo spašavati čovjeka iz smrtne opasnosti. Ali, kako se vidi, ni u jednom se od pet slučajeva o kojima nam svjedoče Evanđelja ne radi o smrtnoj opasnosti: usahla ruka /Mt 12, 8–14; Mk 3, 1–6; Lk 6, 6–11/; zgrčena žena /Lk 13, 10–17/; čovjek s vodenom bolešću /Lk 14, 1–6/; čovjek bolestan već 38 godina /Iv 5, 1–9/; i slijepac od rođenja /Iv 9, 1–41/. Vlasti i farizeji žestoko reaguju. Nakon izliječenja zgrčene žene: "Nedostojnik sinagoge, srdit što Isus bijaše izliječio u subotu, reče narodu: 'Ima šest dana za rad! U te dane dolazite i liječite se! A ne u subotu!'" /Lk 13, 14/. Nakon ozdravljenja čovjeka s usahlom rukom kaže Marko: "Na to farizeji iziđu i skupa s herodovcima stvore protiv njega odluku da ga ubiju" /3,6/.

U vezi s ozdravljenjem slijepca od rođenja Ivan veoma opširno i dramatično opisuje problem ove sablazni /9, 1–41/. Farizeji rekoše: "Ovaj čovjek ne dolazi od Boga: ne svetkuje subote! 'Kako jedan grešnik može činiti ovakve znakove?' odvrtiše drugi. Tako nastade podijeljenost među njima!... Tada po drugi puta dozvaše bivšeg slijepca te mu rekoše: 'Priznaj Bogu slavu! Mi znamo da je taj čovjek grešnik!' 'Je li grešnik... ja ne znam. Jedno znam: da sam bio slijep i da sada mogu gledati!' 'Što ti je učinio? – upitaše ga. Kako ti je otvorio oči?' 'Već sam vam rekao – odvrti im – ali niste marili. Zašto želite opet čuti? Zar i vi hoćete postati njegovim učenicima?' Tada ga počеше vrijeđati: 'Ti si učenik njegov – rekoše mu. Mi smo učenici Mojsijevi. Mi znamo da je Mojsiju Bog govorio, a odakle je ovaj, ne znamo!' 'To i jest čudnovato – odgovori im čovjek – što vi ne znate odakle je, a meni je ipak otvorio oči! Znamo da Bog ne uslišava grešnike, nego da uslišava onoga koji poštuje Boga. Nikada se nije čulo da je tko otvorio oči slijepcu od rođenja! Kad on ne bi bio od Boga ne bi mogao ništa učiniti!' 'Ti, koji si sami grijeh od rođenja, ti da nas učiš!' odvrtiše mu. I izbaciše ga." /Iv 9, 16.24–34/.

+ + + + +

5.2.3. On, kruh s neba

U šestom Ivanovom poglavlju opširna je rasprava Židova s Isusom u vezi s njegovom tvrdnjom da je on kruh s neba, te da je njegovo tijelo prava hrana a njegova krv pravo piće. Bez te hrane i toga pića nitko nema u sebi života.

”Židovi su međutim mrmrljali protiv njega što je rekao: 'Ja sam kruh koji je sišao s neba!' 'Zar nije ovo – pitali su Josipov sin kome poznajemo oca i majku? Kako sad može reći: 'Ja sam sišao s neba?'... 'Zaista, zaista, kažem vam, onaj koji vjeruje ima vječni život. Ja sam kruh života. Očevi vaši jedoše manu u pustinji i pomriješe. Ovo je onaj kruh što s neba silazi da onaj tko od njega jede ne umre. Ja sam živi kruh koji je sišao s neba. Ako tko jede od ovoga kruha, živjet će zauvijek. Kruh koji ću ja dati jest tijelo moje za život svijeta!' Židovi su se tada prepirali među sobom i govorili: 'Kako nam ovaj može dati tijelo svoje za jelo?' Isus im odvrati: 'Zaista, zaista, kažem vam, ako ne jedete tijela Sina Čovječjega i ne pijete krvi njegove, nećete imati života u sebi. Tko jede tijelo moje i pije moju krv, ima život vječni.'... 'Mnogi od njegovih učenika, kad to čuše, rekoše: 'Tvrd je ovo govor! Tko ga može slušati?'... 'Tada se mnogi njegovi učenici povukoše i nisu više išli s njim'” No Isus niti razjasni niti povuče nijednu od svojih riječi, već stavi i dvanaestoricu pred izbor; ili vjerovati ili napustiti ga: ”Zar ćete i vi otići? Gospodine, komu ćemo otići? – odgovori mu Šimun Petar. Ti imaš riječi života vječnoga. Mi vjerujemo i znamo da si ti Svetac Božji” /Iv 6,41–42. 47–54. 60.66–69/.

5.2.4. Huli na Boga

Još jače nego nad do sada rečenim, pismoznanci i farizeji sablažnjavali su se nad Isusovim riječima koje su im neposredno zvučile kao huljenje na Boga, a u stvari su bile izraz njegove svijesti sinovstva Božjega iz čega je crpio autoritet kome do tada nije bilo ravnog u Izraelu.

Takva je bila Isusova izazovna riječ prilikom istjerivanja trgovaca iz hrama. Odgovorni za red

u hramu pitaju ga: ”Koji nam znak daješ kao dokaz da to smiješ činiti?” Isus im odgovori: ”Razvalite ovaj hram i u tri dana opet ću ga podići!” /Iv 2, 19/. Ta valjda ne očekuje od njih da će se dati na posao i razvaliti hram, pa da vide hoće li ga sam opet za tri dana podići! To je drska hula na Boga! Za nju će ga u svoje vrijeme optužiti pred Velikim vijećem /vidi: Mt 26, 61; Mk 14, 57s/.

Nadasve žestoko reagiraju na Isusove riječi u kojima je sasvim očito da si prisvaja božanski autoritet: Isus vlastitim autoritetom oprašta grijeha! Dakako da se i u Starom zavjetu znalo za milosrđe Božje koje oprašta grijeha. Ali ta vlast nije bila dana ljudima, već pridržana žrtvenom ritualu. A Isus oprašta grijeha bez žrtvenog rituala; on koji nije bio ni svećenik ni levita! Uzetomu koga će ozdraviti kaže: ”Sin-ko, opraštaju ti se grijesi! Tu su sjedili neki književnici koji su mislili u svojim srcima: Kako ovaj ovako govori? On huli na Boga! Tko može opraštati grijeha osim jedinoga Boga?” /Mk 2, 5–7; Mt 9, 2 s; Lk 5, 20 s/.

Skrušenoj grešnici koja mu je za vrijeme gozbe u kući farizeja Šimuna suzama prala noge, kosom ih otirala, dragocjenom pomašću pomazala i cjelivala, Isus reče: ”Oprošteni su ti grijesi! A uzvanici počnu međusobno govoriti: Tko je ovaj koji čak i grijeha oprašta?” /Lk 7, 48/.

Sinoptička tradicija nije nam sačuvala koju od Isusovih žestokih rasprava sa svojim protivnicima u toj stvari; vjerojatno zato, što i samim prvim kršćanima i Židovima stvar nije bila lagodna, te su smatrali da je bolje da te stvari, koje su diskvalificirale Isusa u očima pravovjernih Židova koji u njega nisu vjerovali, ne stavljaju na veliko zvono. Ali mržnja i neprijateljstvo pismoznanaca i farizeja prema Isusu može se samo onda razumjeti ako je između njih i Isusa dolazilo do čestih i žestokih rasprava o kojima čitamo u Ivanovu evanđelju. Evo nekoliko citata iz takvih rasprava:

”Židovi osuđivahu Isusa zbog toga što je to /ozdravio bolesnika/ učinio u subotu. A Isus im odgovori: Otac moj neprestano radi, zato i ja radim. Stoga su Židovi još više nastojali da

ga ubiju, jer je ne samo kršio subotu nego i Boga nazivao svojim Ocem, izjednačujući se s Bogom" /Iv 5, 16–18/.

"Isus im odgovori: Rekoh vam, a ipak ne vjerujete. Djela koja ja činim u ime Oca svoga svjedoče za mene, ali vi ne vjerujete, jer niste od mojih ovaca. Moje ovce slušaju moj glas. Ja ih poznajem i one idu za mnom. Ja im dajem vječni život. One sigurno neće nikad propasti i nitko ih neće oteti iz moje ruke. Otac moj, koji mi ih dade, veći je od svih, i nitko ih ne može oteti iz ruke Oca moga. Ja i Otac jedno smo! Ponovno Židovi uzeše kamenje da ga kamenuju. Isus im reče: Pokazao sam vam mnoga dobra djela koja dolaze od Oca. Za koja me od tih djela kamenujete? Zbog dobrog te djela ne kamenujemo – odgovoriše mu Židovi – nego zbog hule što se praviš Bogom, iako si samo čovjek" /Iv 10, 25–33/.

Najžešća rasprava jest ona iz osmog poglavlja koje treba čitati u cjelini. Ovdje donosimo samo jedan isječak: "Znam da ste potomci Abrahama, ali me uza sve to želite ubiti, jer moja riječ ne prodire u vas. Ja govorim što sam vidio kod Oca svoga. Tako činite i vi što ste čuli od Oca svoga! Naš je otac Abraham – uzvратиše mu. Kad biste zbilja bili djeca Abrahamova – reče im Isus – postupali biste prema djelima Abrahamovim. Mjesto toga vi želite ubiti mene koji sam vam objavio i istinu koju sam čuo od Boga. To Abraham nije činio... Vi imate đavla za oca i hoćete da vršite želju oca svoga. On bijaše ubojica od početka... Ako vam objavljujem istinu, zašto mi ne vjerujete? Tko je od Boga, prihvaća riječi Božje. Vi ih zato ne prihvaćate, jer niste od Boga! Ne velimo li pravo – rekoše – da si Samarijanac i da si opsjednut zlim duhom? Isus odgovori: Ja nisam opsjednut zlim duhom, već častim Oca svoga, a vi me prezirete. Ali ja ne tražim slave svoje. Ima onaj tko je traži i sudi. Zaista, zaista, kažem vam, ako tko drži riječ moju sigurno neće nigda vidjeti smrti! Židovi mu rekoše: Sad nam je jasno da si opsjednut zlim duhom: Abraham je umro, proroci isto tako. A ti kažeš: Ako tko drži moju riječ, sigurno neće nigda okusiti smrti! Zar si ti veći od našeg oca Abrahama, koji je umro? I proroci umriješe. Kim se ti praviš? Isus im odgovori:

Ako bih se ja slavio sam, slava moja ne bi bila ništa. Mene slavi Otac moj, za koga vi kažete da je vaš Bog. Vi ga ne poznajete, a ja ga poznajem. I, ako bih rekao da ga ne poznajem, bio bih lažac kao i vi. Ali ja ga poznajem i slijedim riječ njegovu. Abraham, otac vaš, treptio je od radosti u želji da vidi moj Dan. Vidio ga je i obradovao se! Tada mu rekoše Židovi: Nije ti ni pedeset godina, a vido si Abrahama! Isus im odvrati: Zaista, zaista, kažem vam, prije nego je Abraham bio Ja Jesam. Tada digoše kamenje da ga bace na nj, ali Isus se sakri i izide iz hrama" /Iv 8,37–59/.

U hrvatskom prijevodu riječ "Jesam" napisana je velikim početnim slovom. Time se naznačuje da se radi o nadomjestku za ime "Bog". Isusov je odgovor židovski slušalac mogao razumjeti u ovom smislu: Prije nego je Abraham bio, ja sam Bog. To se čini nečuvenom i drskom hulom na Boga. Zato su ga odmah i namjeravali kamenovati.

5.2.5. Izjelica, pijanica, prijatelj carinika i grešnika

Poslovica: "Reci mi s kim se družiš, pa ću ti reći tko si" izražava staru mudrost crpljenu iz životnog iskustva. Ona je također temelj pravila prema kome se traži da rabi i uopće pobožan čovjek izbjegava druženje s grešnicima /vidi: Strach–Billerbeck I, 498 s/.

Isus nije izbjegavao grešnike. Zbog toga su pismoznanci i farizeji sumnjali u njegovu pobožnost. Takvo ponašanje bilo im je trn u oku i gdje god im se za to pružila prilika iznijeli su svoje nezadovoljstvo /vidi: Mt 9, 11; Lk 15, 2/. Njihovo konačno mišljenje o njemu glasilo je: "izjelica, pijanica, prijatelj carinika i grešnika" /vidi: Mt 11, 19/. Zbog svega toga farizejima nije bilo teško posumnjati da Isus mora biti "mamzer", to jest dijete rođeno iz veze njegove majke s muškarcem za koga se po pravu nije mogla udati, dakle vanbračno dijete /vidi o toj stvari u Encyclopedia Judaica, Svez. II., stupac 840–841/. Ako je na neki način došlo u javnost da je Josip oklijevao svoju trudnu za-

ručnicu uzeti k sebi, lako se posumnjalo da Isus nije Josipov sin. Stoga su vjernici osjećali potrebu reći kako je Isus bio začat od Duha Svetoga, a Josipu od Boga povjerena dužnost zakonitog oca /vidi Mt 1, 18–25/. Za one koji u tu verziju okolnosti Isusovog rođenja nisu vjerovali nametnula se sumnja da je Isus "mamzer". A rabini su običavali apostaziju povezati s mamzerstvom. Nezakonitom sinu pripisivala se nasljedna naklonjenost k zlu, jer su ga njegovi roditelji začeli u grijehu i u revoltu protiv zakona. E. Stanfer sakupio je u svojoj knjizi "Jerusalem und Rom, DALP Taschenbücher br. 331 str. 117 sve iz talmudskog zakonodavstva što se odnosi na apostaziju i nezakonito porijeklo. Iz njega citiram:

"Apostazija i nezakonito porijeklo:

Par 59. Ako je netko pod sumnjom apostazije, neka se istražuju okolnosti njegova rođenja. Jer mamzer naginje k bunjenju i huljenju na Boga.

60. Dok jedan mamzer živi bogobožno, ne govori se negativno o njegovu porijeklu.

61. Ako mamzer postane apostata, tada se govori javno i bez obzira o njegovu nezakonitom porijeklu.

62. Čovjeka se označuje mamzerom ako ga se naziva imenom njegove majke: N, sin ili kći NN. Jer mamzer nema oca /usp. Mk 6,3/.

63. Također pogrda 'izjelica i pijanica' aludira na nezakonito porijeklo /vidi Mt.11, 19/."

Konačno mnijenje pismoznana i farizeja o Isusu bilo je neminovno: lažni prorok, zavodnik naroda, oruđe pakla, opsjednut od đavla koji snagom Belzebula, poglavice zlih duhova čini svoja čudesna: "Književnici što su sišli iz Jeruzalema govorahu da ga je opsjeo Belzebul i da uz pomoć poglavice zlih duhova izgoni zle duhove" /Mk 3, 22/.